

GEREKÇE

Çocuk işçiliği, Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre, çocukların çocukluklarını yaşamalarını engelleyen, potansiyellerini ve onurunu azaltan, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verebilecek işlerde çalıştırılmaları olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ise çocuk işçiliğini "Çocuğun yaşına ve işin türüne bağlı olarak, minimum çalışma saatini aşan ve çocuğa zararlı olan iş" olarak tanımlamaktadır. Türkiye'de çocuk işçiliği, çocuk yoksulluğu, sosyal korumadaki eksiklikler ve kayıt dışı ekonominin yanı sıra ebeveynlerin maddi sorunları, göç, eğitim eksiklikleri, işsizlik, denetimsizlik, yasal boşluklar ve işverenlerin çocuk iş gücü talebi gibi nedenlerden dolayı giderek artmaktadır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) üzerinden de çocuk işçiliğinin yaygınlaştığı ve meşrulaştırıldığı ve bu merkezlerde denetimsizlik nedeniyle çocuk iş cinayetlerinin arttığı görülmektedir. Son yıllarda çocuk işçiliği sorunu henüz çözülememişken, bir de çocuk iş cinayetlerinin artması çok hayati bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2022 yılı Haneyalkı İşgücü Araştırması verilerine göre, 15-17 yaş aralığındaki çocukların işgücüne katılma oranı 2021 yılında yüzde 16,4 seviyesinde iken 2022 yılında yüzde 18,7 düzeyine çıkmıştır. Yoksullaşmanın ve güvencesizliğin artması nedeniyle devam eden yıllarda da çocuk işçiliğinin ve buna bağlı olarak çocuk iş cinayetlerinin arttığı görülmektedir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi (İSİG) raporuna göre son on bir yılda en az 671, 2002 itibarıyla en az 907 çocuk, çalışırken hayatını kaybetmiştir. 2024 yılının henüz ilk aylarında basına çok sayıda çocuk iş cinayeti haberi yansımıştır:

- Murat Can Eryılmaz: 17 yaşında. Kilis MESEM 12. Sınıf öğrencisi. 13 katlı bir inşaatta çalışırken yüksekte düşerek ağır yaralandıktan sonra 72 gündür tedavi gördüğü Malatya Turgut Özal Tıp Fakültesi Hastanesi'nde hayatını kaybetmiştir.
- Erol Can Yavuz: 15 yaşında. Kütahya Mesleki Eğitim Merkezi İç Mekân Mobilya Teknolojisi Dalı 9. Sınıf Öğrencisi. Kütahya Yeni Sanayi Sitesi'nde staj yaptığı mobilya atölyesinde üzerine sunta blokların devrilmesi sonucu hayatını kaybetmiştir.
- Arda Tonbul: 14 yaşında, İstanbul Büyükçekmece'de MESEM kapsamında staj gördüğü işyerinde kafası sac büküm makinesine 16 dakika sıkışması sonucu ağır yaralandı. 6 gün tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetmiştir.

Yukarıda bahsi geçen olayların yaşandığı şirketlerin MEB protokolüyle MESEM kapsamında olduğu görülmektedir. Şirketle imzalanan protokollerle MESEM kapsamında çocuklar ucuz işgücü haline getirilmektedir. Organize sanayi bölgelerinde ve şantiyelerde, çocukların uzun çalışma saatleri ve düşük ücretlerle güvencesiz ve denetimsiz ortamlarda çalıştırıldığı görülmektedir. Çocuklara bu iş yerlerinde "öğrenci" yerine işçi muamelesi yapılmaktadır. 2024 yılının ilk ayında MESEM'e kayıtlı olan 1 milyonu aşkın gençten 7'si çocuk işçi olarak hayatını kaybetmiştir. Bu sayıya her gün yeni bir çocuk eklenmektedir. MESEM kapsamındaki iş yerlerinde iş cinayetinin yanı sıra çocukların kalıcı şekilde yaralandığına yönelik haberler de medyada yer almaktadır. Ayrıca MESEM'de kayıtlı öğrenciler haftada 4 gün işyerine 1 gün okula gitmeleri nedeniyle eğitimden de kopmakta, "iş" örgün eğitimin yerini almaktadır. MESEM üzerinden bir süredir hükümet politikalarıyla çocuk işçiliğinin meşrulaştırıldığı görülmektedir. Bu yönüyle hükümetin çocuk işçiliği karşısındaki adımlar "göstermelik" olmaktan ileri gitmemektedir.

AK.

Çocuk işçiliği, bir çocuk hakkı ihlalidir ve çocukların çalıştırıldığı toplumların geleceği risk altındadır, çocuk işçi bir beka sorunudur. Çocuk işçiliği sorunuyla yasal ve sistematik bir şekilde mücadele edilmediği ve nedenler ortadan kaldırılmadığı sürece çocuk işçi sayısı ve iş cinayetleri sürekli artış gösterecektir. Ekonomik zorluklar, eğitim sistemindeki tutarsız değişiklikler ve ailelerdeki gelecek kaygısı, çocuk işçiliğinin yaş sınırını giderek daha da düşürmektedir. Sosyal devletin en temel görevlerinden biri her çocuğa kendini potansiyelini gerçekleştireceği, eşit, adil ve refah bir gelecek sunmaktır. Çocuk işçiliğinin vahameti bir yana; çocukların eğitim hayatları bitmeden atölye, şantiye ve sanayi gibi iş yerlerinde iş cinayetinde hayatını kaybetmesi kabul edilemez bir durumdur. Çocuk işçiliğinin önlenmesi, kamu kurumları tarafından çocuk işçiliğine karşı her türlü tedbir ve önlemin alınması, staj adı altında çocukları uzun süreler güvencesiz olarak çalıştırarak hak ihlali gerçekleştiren kişi ve kurumlara karşı ciddi cezai yaptırımların uygulanması gerekmektedir. İşbu önerge sosyal devletin en önemli kamusal görevlerinden biri olan çocuk işçiliğinin tüm boyutlarıyla ele alınması ve önlenmesi amaçlamaktadır.

AS

